

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку
керівників та фахівців соціальної сфери

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
16 грудня 2024 року**

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №7 від 26 грудня 2024 р.)*

Рецензенти:

Фурман Анатолій Анатолійович - доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету "Одеська політехніка"

Пєнов Вадим Васильович - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізіології здоров'я і безпеки людини та природничої освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у закладах освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 208 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

3. Потюк І. Є. Використання цифрових технологій в навчальному середовищі закладів вищої освіти: офлайн та онлайн формати. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 219-221.

4. Bakker A. B., Demerouti E. Job Demands–Resources Theory: Taking Stock and Looking Forward. *Journal of Occupational Health Psychology*, 2017. 22(3). P. 273-285.

5. Bishop J. L., Verleger M. A. The Flipped Classroom: A Survey of the Research. *ASEE National Conference Proceedings*, Atlanta, USA. June 23-26, 2013.

КУДРЯВЦЕВА Олена Альбертівна

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критичне мислення починає формуватися з дитинства, коли діти розмірковують над ситуаціями і словами дорослих та однолітків. Проте найактивніший розвиток критичного мислення відбувається у студентські роки, оскільки у закладах вищої освіти надається багато цінної інформації, яка потрібна для освоєння майбутньої професії.

Кожна дитина унікальна, тому майбутній вихователь повинен знаходити індивідуальні підходи до виховання, навчання та взаємодії з нею. Критичне мислення допомагає враховувати особливості дітей, адаптувати існуючі методи навчання до їх потреб.

Критичне мислення необхідне майбутнім вихователям, оскільки їхня робота потребує професійного аналізу, прийняття зважених рішень та створення сприятливого і гармонійного розвиваючого середовища для дітей дошкільного віку. Критичне мислення є основою професійної діяльності майбутнього вихователя, дозволяючи йому як бути ефективним педагогом, а й виховувати покоління мислячих критично дітей.

Дослідниками розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти є: О. В. Байрамова, Р. С. Бердо, Г. В. Беленька, В. Г. Бондар, Т. Ю. Бортнюк, Г. О. Вернидуб, Н. Я. Вовчаста, Н. В. Дегтярьова, Д. В. Колонтай, К. Г. Корсікова та інші.

Л. В. Куземко розглядає критичне мислення як процес аналізу, синтезування й обґрунтування оцінки достовірності (цінності) інформації; властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити причини і альтернативи; здатність генерувати чи змінювати свою позицію на основі фактів й аргументів, коректно застосовувати отримані результати до проблем і приймати зважені рішення [2, с. 418].

Роздивимось сучасні методи, які використовують вітчизняні дослідники з метою розвитку критичного мислення здобувачів освіти та відобразимо їх реалізацію під час підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти.

І. Г. Головська, І. Р. Талабішка пропонують використовувати у педагогічній діяльності метод «Шість капелюшків». Його сутність полягає у розділенні процесу мислення на 6 різних режимів, що представлені як метафоричні капелюшки відповідних кольорів. Особливістю методу є навчання здобувачів оперувати різноманітними аспектами мислення по черзі, метою якого є збір інформації та колективне усвідомлення повноцінного висновку. Він передбачає наявність паралельного мислення, тобто конструктивного мислення, що обумовлює співіснування різноманітних точок зору чи підходів [1].

Розкриємо реалізацію методу «Шести капелюшків» під час освітнього процесу здобувачів вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Спочатку викладачу необхідно сформувати 6 груп, яким потім надається 6 капелюшків різного кольору. Капелюшки у цьому випадку відповідають певному режиму мислення. Студенти починають виконувати завдання, яке полягає у обговоренні ключових проблем дошкільної освіти з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми дошкільної освіти та управління її якістю».

Білий капелюшок, що представляє вченого: студенти, що належать до цієї групи, спрямовують увагу на пошук релевантної інформації, обґрунтовують відповіді спираючись на факти, виявляють джерела, з яких можна отримати невистачаючу інформацію з обраної проблематики. Жовтий капелюшок уособлює оптиміста: тобто потребує спрямування уваги на позитивні аспекти, прогнози та переваги певної ідеї чи ситуації. Чорний капелюшок представляє критика: тобто студенти цієї групи виявляють недоліки, загрози та ризики; дають критичні оцінки ситуації.

Червоний капелюшок уособлює художника: фокус на емоції, тобто здобувачі цієї групи висловлюють інтуїтивні здогадки стосовно шляхів рішення певної обраної проблеми дошкільної освіти, що обговорюється, але вони не пояснюють, чому так вважають. Зелений капелюшок представляє креативну людину: фокус – творчість, тобто студенти цієї групи пропонують альтернативні рішення, займаються генерацією ідей, удосконаленням існуючих підходів до рішення проблем дошкільної освіти.

Синій капелюшок уособлює керівника: тобто здобувачі цієї групи керують процесом дискусії, узагальнюють досягнуте та роблять підсумки, сприяють дотриманню реалізації ідей всіх шести груп. Реалізація цього методу сприяла розвитку критичного мислення студентів, підвищенню ефективності засвоєння матеріалу, сприятливій та захоплюючій атмосфері на практичному занятті, підвищенню інтересу до навчальної дисципліни, саморозвитку та самовдосконаленню професійних умінь майбутніх педагогів.

В. І. Степаненко, В. В. Степаненко аргументують, що соціальні мережі як засіб формування критичного мислення здобувачів вищої освіти є інструментом неформальних практик у сучасних умовах інформатизації суспільства, який становить своєрідну форму творчого індивідуального та колективного самовираження, просування й реалізації соціальних, культурних і просвітницьких проєктів, дає можливість висловити й аргументувати власну думку, розвинути соціальний інтелект, інформаційно-психологічну культуру користувачів, ураховуючи запити студентської аудиторії [3].

Розкриємо використання соціальних мереж у розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Під час вивчення навчальної дисципліни «Загальна та дошкільна педагогіка» студентам було запропоновано відвідати сторінки закладів дошкільної освіти у соціальних мережах (Facebook, YouTube, Instagram та інших) та проаналізувати розміщену там інформацію.

Наприклад, передивитись відео з організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти (форма організації – за вибором студента: заняття, гра, екскурсія, свято, розвага та ін.), проаналізувати дотримання вимог до їх організації, взаємодію вихователя з дітьми (моделі та стилі організації освітнього процесу), доцільність використання методів, прийомів та засобів, освітніх технологій; наповнення розвивального середовища вікової групи. Також можна ставити навідні питання: Як би ви організували освітній процес у цьому закладі дошкільної освіти?, Як досягти оптимального ефекту?, Чи бачите ви якісь недоліки або помилки у діях вихователів, помічників вихователів?, Які цінності мають бути реалізовані під час керівництва закладом дошкільної освіти?, Які ключові компетентності мають бути у вихователя?, Що не припустимо під час взаємодії з дітьми дошкільного віку?, Чому мені ще треба навчитися?, Що я можу порадити студентам молодших курсів? та інші.

Аналізувати також можна сторінки закладів дошкільної освіти: змістовність і доречність їх наповнення, інформативність, наочність, оформлення, сприйняття сторінки з позиції різних зацікавлених осіб (батьків дітей дошкільного віку, співробітників закладу дошкільної освіти, колег з інших закладів дошкільної освіти, суспільства та інших) і т. п. Практичне заняття сприяло розвитку критичного мислення, розширенню знань із фаху, підвищило мотивацію студентів займатися професійною діяльністю у майбутньому.

Таким чином, можна зазначити, що критичне мислення студентів педагогічних закладів вищої освіти відіграє ключову роль в освітньому процесі та їх подальшій професійній діяльності. Студенти з розвиненим критичним мисленням можуть добре аналізувати інформацію, виділяти ключові аспекти проблеми та знаходити ефективні рішення. Це особливо важливо за умов невизначеності та коли потрібно працювати з великим обсягом інформації.

Критичне мислення дозволяє формувати аргументовані висновки, що допомагає студентам відстоювати свої ідеї та переконання на основі логіки та доказів. Вміння критично оцінювати різні погляди допомагає студентам приймати усвідомлені рішення, що корисно як у навчанні, так і в житті.

У світі, що швидко змінюється, навички критичного мислення допомагають адаптуватися до нових умов, фільтрувати непотрібну інформацію і знаходити нові підходи до вирішення завдань. Роботодавці цінують співробітників, які здатні самостійно мислити, аналізувати складні ситуації та приймати ефективні та доцільні рішення. Критичне мислення робить студентів конкурентоспроможними на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Головська І. Г., Талабішка І. Р. Упровадження стратегій критичного мислення на уроках англійської мови. *Наука і освіта*. 2014. № 2. С. 72–77.
2. Куземко Л. В. Проблема формування у майбутніх педагогів критичного мислення та здатності вирішувати проблеми. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 417–421.
3. Степаненко В. І., Степаненко В. В. Використання потенціалу соціальних мереж у формуванні критичного мислення здобувачів вищої освіти. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 1 (179). С. 71–80.

**ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович,
ЛИСТОПАД Наталія**

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS AND META SKILLS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

The modern labor market requires not only professional knowledge, but also competencies such as communication, adaptability, critical thinking, leadership, and emotional intelligence. The ability to effectively communicate ideas, actively listen, and collaborate with others is essential for teamwork, project management, and customer relations. Ability to quickly adapt to changes, learn new tools and techniques, and respond to unforeseen circumstances. Ability to analyze information, evaluate alternatives, make informed decisions, and solve complex problems. Even if a person does not hold a managerial position, the ability to motivate others, take responsibility and lead a team to results is of great importance. The ability to understand one's own emotions and those of others, to manage them, and to maintain harmonious team relationships.

These competencies are universal and highly valued in various fields of activity, as they contribute to creating an effective work environment and achieving business goals. The development of such skills helps not only to be competitive in the

ЧЕРНЯВСЬКА Ірина Михайлівна Актуальні проблеми формування дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня	155
ШПАЛЯРЕНКО Юлія Анатоліївна Гейміфікація у навчанні як засіб підготовки майбутніх педагогів до викладання у початковій школі	157
ШУГАЙ Алла Юріївна, ХАРЧЕНКО Оксана Олександрівна, ЩЕНЯВСЬКА Алла Володимирівна Integration of technology in education: transforming learning for the digital era	160
БАБЧУК Олена Григорівна Features of innovative technologies in personal development	164
БЕРЕЗОВСЬКА Людмила Іванівна Game technologies as a means of forming the readiness of future educators for professional activity	167
БУЛГАКОВА Олена Юріївна Social interaction in a higher education institution as a fact of students' subjective reality	170
КОВИЛІНА Вероніка Геннадіївна Інноваційні технології як інструмент особистісного розвитку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта»	176
КРИМОВА Наталія Олексіївна Modeling the educational process in a reflective environment: modern approaches and methods	179
КУДРЯВЦЕВА Олена Альбертівна Сучасні методи розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти	182
ЛИСТОПАД Олексій Анатолійович, ЛИСТОПАД Наталя Леонідівна Development of soft skills and meta skills in the process of professional training	185
ЛІТОВЧЕНКО Ольга Василівна Інноваційні методи вдосконалення мовленнєвої компетентності майбутніх логопедів	188
МАРДАРОВА Ірина Костянтинівна, ГУДАНІЧ Наталя Миколаївна Innovative technologies as a tool for training future teachers	191
ПОСТОЯН Тетяна Григорівна Проектна технологія навчання як умова ефективної професійної підготовки майбутніх педагогів	194